

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

სკოპინგის დასკვნა N26

24.05.2021

დაგეგმილი საქმიანობის დასახელება: 50 მგვტ სიმძლავრის ქარის ელექტროსადგურის, 110 კვ ძაბვით ქვესადგურის მშენებლობა-ექსპლუატაციისა და ქარის ტურბინების ქვესადგურთან დამაკავშირებელი მიწისქვეშა ელექტროგადამცემი ხაზების გაყვანის პროექტი;

დაგეგმილი საქმიანობის განმახორციელებელი: შპს „ზესტაფონის ქარის ელექტროსადგური“;

დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ზესტაფონის მუნიციპალიტეტი;

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 01.03.2021

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: შპს „გამა კონსალტინგი“.

ძირითადი საპროექტო მონაცემები:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში, შპს „ზესტაფონის ქარის ელექტროსადგურის“ მიერ წარმოდგენილია, 50 მგვტ სიმძლავრის ქარის ელექტროსადგურის, 110 კვ ძაბვით ქვესადგურის მშენებლობა-ექსპლუატაციისა და ქარის ტურბინების ქვესადგურთან დამაკავშირებელი მიწისქვეშა ელექტროგადამცემი ხაზების გაყვანის სკოპინგის ანგარიში.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ზესტაფონის ქარის ელექტროსადგურის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტის განხორციელების თაობაზე საქართველოს მთავრობასა და კომპანიას შორის გაფორმებულია მემორანდუმი. აღნიშნული მემორანდუმის მიხედვით, განსაზღვრულია პერსპექტიული საპროექტო ტერიტორიის არეალი, სადაც განსათავსებელი ტურბინა-გენერატორების ჯამური სიმძლავრე (მემორანდუმის მიხედვით) იქნება 150 მგვტ. მემორანდუმით გათვალისწინებული საქმიანობა, პირობითად დაყოფილია სამ ნაწილად. ამ ეტაპზე იგეგმება პირველი ფაზის განხორციელება. წარმოდგენილი დოკუმენტაციის მიხედვით, პირველი ფაზა ითვალისწინებს 50 მგვტ დადგმული სიმძლავრის ზესტაფონის ქარის ელექტროსადგურის მშენებლობა-ექსპლუატაციას. ელექტროსადგურის მიერ ელექტროენერჯის საშუალო წლიური, მიახლოებითი, გამომუშავება იქნება - 162 000 000 კვტ სთ/წელ.

სკოპინგის ანგარიშში, მოცემულია საპროექტო ტურბინა-გენერატორებისა და ქვესადგურის ადგილის ალტერნატივების შესახებ ინფორმაცია, ასევე განხილულია დაგეგმილი საქმიანობის არაქმედების ალტერნატივა და პროექტის საჭიროების დასაბუთება. საქართველოს ქარის ატლასის მიხედვით, საპროექტო ტერიტორია გეოგრაფიული მდებარეობიდან გამომდინარე გამორჩეულია ქარის ენერჯის მაღალი რესურსებით. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ვინაიდან ქარის ელექტროსადგურის პროექტის განხორციელება დაგეგმილია საქართველოს მთავრობასთან გაფორმებული მემორანდუმით განსაზღვრული ტერიტორიის ფარგლებში, საპროექტო არეალის ალტერნატიული ვარიანტები არ განხილულა. ბიომრავალფეროვნებაზე ზემოქმედების,

მჭიდროდ დასახლებულ ზონებთან სიახლოვის, ტერიტორიის რელიეფის, მისასვლელი გზების არსებობის და მოწყობის სიმარტივის გათვალისწინებით პირველი ფაზის განსახორციელებლად შერჩეული იქნა მემორანდუმით გათვალისწინებული არეალის სამხრეთ-დასავლეთი ნაწილი. აღსანიშნავია, რომ მოცემული გარემოება საქმიანობის განმახორციელებელს არ ათავისუფლებს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით“ განსაზღვრული ვალდებულებისაგან - გზშ-ის ანგარიშში წარმოადგინოს ინფორმაცია დაგეგმილი საქმიანობისა და მისი განხორციელების ადგილის ყველა გონივრული ალტერნატივის შესახებ, შესაბამისი დასაბუთებით.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ტურბინების რაოდენობის დადგენის მიზნით, განხილული იქნა კომპანია ENERCON-ის ტურბინა-გენერატორების შვიდი მოდელი. მინიმალური რაოდენობის ტურბინების მოწყობით საპროექტო სიმძლავრის (50 მგვტ) მიღწევის მიზნით საუკეთესო ალტერნატიულ ვარიანტებად შეირჩა ტურბინა-გენერატორების E-147 EP5 E2 და E-160 EP5 E2 მოდელები, რომელთა გამოყენებით საპროექტო სიმძლავრის გამომუშავება შესაძლებელი იქნება 10 ერთეული ტურბინის განთავსებით. სკოპინგის ანგარიშში, მემორანდუმით განსაზღვრული არეალის ფარგლებში, მოცემულია საპროექტო 10 ტურბინა-გენერატორების განთავსების ადგილების ალტერნატიული ვარიანტები. ალტერნატიულ მდებარეობებად ძირითადად განხილულია საპროექტო ლოკაციების მომიჯნავე ტერიტორიები (ნახაზი 2.1.1). სკოპინგის ანგარიშში, შესაბამის სქემატურ ნახაზზე მოცემული N1 და N2 ალტერნატივებს შორის გეოლოგიური პირობების, მისასვლელი გზების, ბიომრავალფეროვნების, სოციალურ გარემოს და ქარის ენერჯის გამოყენების ხელსაყრელი ადგილმდებარეობის გათვალისწინებით უპირატესობა მიენიჭა N1 ალტერნატივას.

საპროექტო ქვესადგურის მოწყობისათვის სკოპინგის ანგარიშში განხილულია 2 ალტერნატიული ვარიანტი: 1 - მე-8 ტურბინა-გენერატორის მიმდებარედ; 2 - მე-2 ტურბინა-გენერატორის მიმდებარედ. სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, ორივე ალტერნატიული ლოკაცია განთავსებულია ხე-მცენარეებისგან თავისუფალ, სწორი რელიეფის მქონე ტერიტორიებზე. სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, საპროექტო ქვესადგურიდან საერთო ქსელში ჩართვისათვის (ეგხ-ის მიერ) ასათვისებელი ტერიტორიის შედარებით ნაკლები მანძილის გათვალისწინებით უპირატესობა მიენიჭა მე-2 ალტერნატივას. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, მე-2 ალტერნატივის შემთხვევაში, ქვესადგურ „ზესტაფონი 500“-თან დასაკავშირებელი ეგხ-ის მანძილი დაახლოებით 3 კმ-ით ნაკლები იქნება, რითაც მნიშვნელოვნად მცირდება გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედება. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ქსელთან დამაკავშირებელი ელექტროგადამცემი ხაზის მშენებლობა განხორციელდება ცალკე პროექტად და მომზადდება შესაბამისი გარემოსდაცვითი დოკუმენტაცია.

პროექტის განხორციელება დაგეგმილია ზესტაფონის მუნიციპალიტეტში, დილიკაურისა და ბოსლევის ადმინისტრაციული ერთეულების ტერიტორიაზე. წარმოდგენილი Shp ფაილების მიხედვით, მემორანდუმით გათვალისწინებულ არეალში, 10 ტურბინის საპროექტო ლოკაციების GPS კოორდინატებია: **WEA 1** – X- 345915, Y-4671512; **WEA 2** – X-344879.49, Y-4672092.68; **WEA 3** – X-345504, Y-4672677; **WEA 4** – X-345870.43, Y-4673084.85; **WEA 5** – X-346361, Y-4673808; **WEA 6** – X-346224, Y-4674613; **WEA 7** – X-346821, Y-4674274; **WEA 8** – X- 347503, Y-4674312; **WEA 9** – X-347646, Y-4675031; **WEA 10** - X-348421, Y-4674824. მთლიანი საპროექტო არეალის GPS კოორდინატებია: X-343600, Y-4671698; X-345790, Y-4670693; X-351233, Y-4678876; X-348057, Y-4678949. წარმოდგენილი GPS კოორდინატების მიხედვით, საპროექტო ტურბინებიდან უახლოეს სახლამდე (ბოსლევის სათემოს, სოფელი მარჯვენა რკვია) ყველაზე ახლოს, 470 მეტრში, მდებარეობს WEA 10 ტურბინა. საპროექტო ტერიტორიის ფარგლებში გაედინება მდ. ჩოხალთა. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით,

წინასწარი კვლევები ჩატარდა არა მხოლოდ ტურბინა-გენერატორების განთავსების წერტილებში არამედ მთლიან, მემორანდუმით განსაზღვრულ, საპროექტო არეალში. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, დეტალური პროექტირების ფაზაზე ტურბინა-გენერატორების რაოდენობისა და განლაგების ადგილმდებარეობის ცვლილების შემთხვევაში, ცვლილება განხორციელდება შესწავლილ არეალში.

წინასაპროექტო ეტაპზე შერჩეული ტურბინა-გენერატორებიდან (E-147 EP5 E2 და E-160 EP5 E2 მოდელები) ყველაზე მძლავრი და ყველაზე დიდი გაბარიტების მქონე ტურბინა-გენერატორის მოწყობის შემთხვევაში (E-160 EP5 E2), ტურბინის სრული (როტორის ჩათვლით) მაქსიმალური სიმაღლე იქნება 246 მ, ხოლო მინიმალური 166 მ. ანძის განთავსების პროცესში საჭირო ტერიტორიის მიახლოებითი ფართობი შეადგენს 2500-3000 მ²-ს. სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილია E-160 EP5 E2 ქარის ტურბინა-გენერატორის ზოგადი დახასიათება, მოცემულია ძირითადი კომპონენტების დახასიათება.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, პროექტში გათვალისწინებულია 110 კვ ძაბვის ქვესადგურის მოწყობა, რომელიც შერჩეული ალტერნატივის შესაბამისად განთავსდება მე-2 ტურბინა-გენერატორის მიმდებარედ, ხე-მცენარეებისგან თავისუფალ ტერიტორიაზე. ქვესადგურში მოეწყობა: ამომრთველების სისტემა, 110 კვ ძაბვის ზეთიანი ტრანსფორმატორ(ებ)ი; სადენების და გაყვანილობების სისტემები; SCADA და ტელეკომუნიკაციის მოწყობილობა; მართვის, დაცვისა და აღრიცხვის სათანადო მოწყობილობა; დამხმარე შენობა-ნაგებობები, შიდა გზები. ქარის ტურბინებისა და ქვესადგურის დაკავშირება გათვალისწინებულია მიწისქვეშა ეგზ-ით, რომელიც განთავსდება მისასვლელი გზების გასწვრივ მოწყობილ თხრილებში (საპროექტო ლოკაციებამდე მისასვლელი გზები მოცემულია შესაბამის სიტუაციურ რუკაზე). სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ქარის ტურბინებისა და ქვესადგურის დაკავშირება მოხდება 35 ან 110 კვ ძაბვის მიწისქვეშა ეგზ-ით. **გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასების და ეფექტური შემარბილებელი ღონისძიებების განსაზღვრის მიზნით დაზუსტებას საჭიროებს ეგზ-ის ძაბვის, განთავსების ტექნიკური გადაწყვეტების შესახებ ინფორმაცია.** სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ქვესადგურის საბოლოო ადგილმდებარეობა, ძაბვა და ელექტროგადამცემი ხაზის პარამეტრები განისაზღვრება სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემასთან“ შეთანხმების საფუძველზე.

სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია სამშენებლო მოედნის შესახებ ინფორმაცია შესაბამისი გენ-გეგმითა და ექსპლიკაციით. სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად თითოეული ანძის განთავსების სამშენებლო მოედანთან მოეწყობა: მისასვლელი გზები შესაბამისი პარამეტრებით, ამწე მექანიზმების განთავსების მოედნები, ტურბინა-გენერატორების შემადგენელი ნაწილების განთავსების მოედანი, გონდოლების და ანძების სამონტაჟო მოედანი, ანძის განთავსების საძირკველი, ნარჩენების განთავსების უბანი.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, მშენებლობის მაქსიმალური ვადა, მოსამზადებელ, სარეკულტივაციო სამუშაოებთან ერთად, შეადგენს 24 თვეს. მშენებლობაზე დასაქმდება დაახლოებით 40-50 ადამიანი. წარმოდგენილი სქემატური ნახაზების მიხედვით, სამშენებლო ბანაკის განთავსება დაგეგმილია საპროექტო N8 ტურბინის მიმდებარედ (მანძილი უახლოეს სახლამდე 365მ. სოფ. გამოღმა ბოსღევი). სამშენებლო ბანაკის ტერიტორიაზე მოეწყობა სამშენებლო ტექნიკის და სატრანსპორტო საშუალებების სადგომები, სასაწყობო სათავსები, ადმინისტრაციული და მუშათა მოსასვენებელი კონტეინერები, სახელოსნოები, დაცვის ჯიხური და სხვა. საჭირო ბეტონის ხსნარი შემოტანილი იქნება უახლოესი ბეტონის საწარმოებიდან. სასმელ-სამეურნეო დანიშნულების წყლით მომარაგება მოხდება სპეციალური ავტოციტერნებით. ჩამდინარე წყლების მართვა გათვალისწინებულია ჰერმეტიკული საასენიზაციო ორმოების

საშუალებით. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, სამშენებლო ბანაკის ადგილმდებარეობა დაზუსტდება მშენებელი კონტრაქტორის მიერ და მოცემული იქნება გზმ-ის ანგარიშში.

სკოპინგის ანგარიშში განსაზღვრულია პროექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების ძირითადი სახეები ამასთან მოცემულია მოსალოდნელი ზემოქმედების თავიდან აცილებისთვის, შერბილების ღონისძიებების წინასწარი მონახაზი. დოკუმენტში მნიშვნელოვანი ყურადღება დათმობილი აქვს ბიომრავალფეროვნების კუთხით რეგიონის ზოგადი დახასიათებას. მოცემულია ინფორმაცია საპროექტო არეალში გავრცელებული ფლორის და ფაუნის, მათ შორის ორნითოფაუნის და ხელფრთიანების შესახებ. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, საპროექტო და მის მიმდებარე ტერიტორიებზე შესაძლოა შევხვდეს ხელფრთიანთა 19 სახეობა. საპროექტო ტერიტორიასა და მის მიმდებარედ აღრიცხული და გამოვლენილია ფრინველთა 130-მდე სახეობა. სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, საპროექტო ტერიტორია არ მდებარეობს არცერთი ძირითადი სამიგრაციო მარშრუტის პერიფერიაზე. საპროექტო ტერიტორია არ წარმოადგენს ფრინველთათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე ტერიტორიას (Special protection areas). საპროექტო ტერიტორია არ ხვდება ფრინველთათვის მნიშვნელოვან ადგილებში (Important bird areas – IBA). სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია საკვლევ ტერიტორიაზე დაფიქსირებული ფრინველთა სახეობები.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, WGT 3, WGT 5, WGT 6, WGT 9 და WGT 10 განთავსებისთვის შერჩეული ლოკაციები ესაზღვრება ტყეს, რაც EUROBATS-ის რეკომენდაციას „ქარის ტურბინები დამონტაჟდეს ტყის პირებიდან უმცირეს 200 მ დაშორებით“ (Rodrigues L. at all 2015) ეწინააღმდეგება. **ზემოაღნიშნული საკითხი გზმ-ის ეტაპზე საჭიროებს დაზუსტებას და სათანადო განმარტებას. ამასთან, მიზანშეწონილია გზმ-ის ეტაპზე, ტურბინების განთავსებისათვის საპროექტო ლოკაციები განისაზღვროს საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკისა და რეკომენდაციების გათვალისწინებით.**

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სამინისტრომ უზრუნველყო წარმოდგენილი სკოპინგის ანგარიშის შესახებ ინფორმაციის კანონმდებლობით დადგენილი წესით გავრცელება, მათ შორის ინფორმაცია განთავსდა სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე, ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის საინფორმაციო დაფაზე და ინფორმაციის გავრცელების დამკვიდრებულ, საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილებში. ზემოაღნიშნული პროექტის სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვები გაიმართა 2021 წლის 29 მარტს ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის, სოფ. დილიკაურში და სოფ. გამოდმა ბოსლევში. საჯარო განხილვებს ესწრებოდნენ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, შპს „ზესტაფონის ქარის ელექტროსადგურის“, შპს „გამა კონსალტინგის“, ადგილობრივი მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი და წარმომადგენლობითი ორგანოს წევრები, მათ შორის ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერი, ასევე სოფ. გადმა ბოსლევისა და სოფ. დილიკაურის მაცხოვრებლები. საჯარო განხილვებზე ძირითადად ყურადღება გამახვილდა სოციალურ-ეკონომიკურ საკითხებზე და ხაზი გაესვა პროექტის ფარგლებში ადგილობრივების დასაქმების, კომპანიის მხრიდან სხვადასხვა სოციალური პროექტების განხორციელების მნიშვნელობას. საქმიანობის განმახორციელებელმა მზაობა გამოხატა სოციალური პროექტების წარმოებაზე და ადგილობრივების მაქსიმალურად დასაქმებაზე. ამასთან აღნიშნა, რომ პროექტის ფარგლებში დაარსდება სოციალური ფონდი, სადაც თავმოყრილი თანხა, შესაბამისი მიზნობრიობით, მოხმარდება ადგილობრივი სოფლის მაცხოვრებლების სოციალურ კეთილდღეობას. მათ შორის კომპანია გეგმავს სამედიცინო პუნქტების გახსნას. სოფ. გადმა ბოსლევისა და სოფ. დილიკაურის მაცხოვრებლები დადებითად შეხვდნენ ქარის ელექტროსადგურის პროექტს. ადმინისტრაციული

წარმოების ეტაპზე, პროექტთან დაკავშირებით, დაინტერესებული საზოგადოების მხრიდან წერილობითი შენიშვნები/მოსაზრებები სამინისტროში არ წარმოდგენილა.

სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, შესწავლილ იქნა საპროექტო ტერიტორია. ჩატარებული კვლევითი სამუშაოების შედეგად, მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედების სახეები.

გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

1. **გზშ-ის ანგარიშში უნდა მოიცავდეს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მესამე ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;
2. **გზშ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მეოთხე ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;
3. **გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს** სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;
- 3.1. **გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად გზშ-ის ანგარიშში ხელმოწერილი უნდა იყოს იმ პირის/პირების მიერ, რომელიც/რომლებიც მონაწილეობდა/მონაწილეობდნენ მის მომზადებაში, მათ შორის, კონსულტანტის მიერ.**
4. **გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს:**
 - პროექტის საჭიროების დასაბუთება;
 - დაგეგმილი საქმიანობის დეტალური აღწერა;
 - საპროექტო ტერიტორიის, მათ შორის ქარის ტურბინა-გენერატორების კონკრეტული ლოკაციების, ქვესადგურის და დამაკავშირებელი ეგზ-ის განთავსების ადგილების დეტალური აღწერა (საკადასტრო კოდები, ფართობი, Shp ფაილები, GPS კოორდინატები);
 - საპროექტო ინფრასტრუქტურის (ტურბინების, ქვესადგურის, დამაკავშირებელი ეგზ-ის) დაშორება მოსახლეობიდან, გენ-გეგმაზე კონკრეტული მანძილების მითითებით;
 - საპროექტო ობიექტის ერთიანი გენერალური გეგმა, მაღალი გარჩევადობით და შესაბამისი ექსპლიკაციით, სადაც დატანილი იქნება ქარის ელექტროსადგურის შემადგენელი ყველა საპროექტო ინფრასტრუქტურული ობიექტი;

- აეროფოტო სურათზე (მაღალი გარჩევადობით) დატანილი საპროექტო არეალის სქემატური რუკა ბეჭდური და ელექტრონული ფორმით (A3 ფორმატი; Shape ფაილი WGS_1984_37N(38N) პროექციით);
- დაზუსტებული მანძილი უახლოეს მოსახლემდე, ზედაპირული წყლის ობიექტამდე (რუკაზე ჩვენებით, შესაბამისი მანძილების მითითებით);
- პროექტის ალტერნატიული ვარიანტები, შესაბამისი დასაბუთებით. მათ შორის არაქმედების ალტერნატივა, ტექნოლოგიური ალტერნატივები, ქარის ელექტროსადგურის ინფრასტრუქტურული ობიექტების (ტურბინის, ქვესადგურის, დამაკავშირებელი ეგხ-ის) განთავსების, მათ შორის პროექტის განხორციელების არეალის ალტერნატივები, და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული ალტერნატივების აღწერა. **გზმ-ის ანგარიშის შესაბამის ქვეთავში, დეტალურად უნდა იქნეს დასაბუთებული ობიექტის განთავსების ალტერნატივებიდან შერჩეული ადგილმდებარეობის გარემოსდაცვითი, სოციალური, ეკონომიკური და ტექნიკური უპირატესობები;**
- საპროექტო ობიექტის მიერ ელექტროენერჯის გამომუშავების ტექნოლოგიური ციკლის და ტექნოლოგიური სქემის აღწერა;
- საპროექტო ქარის ელექტროსადგურის ძირითადი ტექნიკური პარამეტრების, ფიზიკური მახასიათებლების ცხრილი, პროექტის განმარტებითი ბარათი და ყველა შემადგენელი ტექნიკური ნაგებობის აღწერა;
- დეტალური და დაზუსტებული საპროექტო მონაცემები ტურბინების რაოდენობის, ტიპის, თითოეული ტურბინის დადგმული სიმძლავრის, ტურბინების სიმაღლისა და ფრთების დიამეტრის შესახებ;
- დეტალური ინფორმაცია ტურბინებისთვის გათვალისწინებული ბუფერის (სქემატურ რუკაზე დატანით და შესაბამისი Shp ფაილებით), მისი ფართობის და ბუფერში მოქმედი შეზღუდვების შესახებ;
- ქარის ელექტროსადგურის ფუნქციონირებასთან დაკავშირებული შესაბამისი ინფრასტრუქტურული ობიექტების (დამაკავშირებელი ეგხ-ის, ქვესადგურის და სხვ) შესახებ ინფორმაცია (თითოეული ობიექტის ტექნიკური მახასიათებლების მითითებით);
- წარმოდგენილი უნდა იყოს დამაკავშირებელი ეგხ-ის და ქვესადგურის ფიზიკური მახასიათებლების შესახებ ინფორმაცია, მათ შორის ძაბვის, განთავსების ტექნიკური გადაწყვეტების შესახებ დაზუსტებული ინფორმაცია;
- საპროექტო დამაკავშირებელი მიწისქვეშა ეგხ-ის ტრანშეის სიღრმის და ტრანშეაში ეგხ-ის განთავსების პირობების შესახებ ინფორმაცია;
- ქვესადგურისა და ეგხ-ს ინფრასტრუქტურული ობიექტების და ტექნოლოგიური მოწყობილობების აღწერა;
- ქვესადგურის ტერიტორიაზე სატრანსფორმატორო ზეთის დაღვრის პრევენციის მიზნით გათვალისწინებული ზეთშემკრები სისტემის შესახებ ინფორმაცია;
- ინფორმაცია საპროექტო ქარის ელ. სადგურის მიერ გამომუშავებული ენერჯის ქსელში ჩართვის შესახებ;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ნარჩენების სახეობებისა და რაოდენობის შესახებ მონაცემები;
- მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე წყალმომარაგება-წყალარინების საკითხების შესახებ ინფორმაცია;

- მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე სამეურნეო-საყოფაცხოვრებო, საწარმოო და სანიაღვრე წყლების მართვის საკითხები;
- დასაქმებული ადამიანების რაოდენობა, მათ შორის დასაქმებულთა შორის ადგილობრივი მოსახლეობის წილი, ასევე პერსონალის პროფესიული და ტექნიკური სწავლების შესახებ ინფორმაცია;
- პროექტთან დაკავშირებით ადგილობრივი მოსახლეობის ინფორმირების, მათი პოზიციების, დამოკიდებულების, აზრის გათვალისწინების ამსახველი ინფორმაცია;

4.1. გზმ-ის ანგარიშის გეოლოგიურ ნაწილში წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- **გეოლოგიური გარემოს ფონური მდგომარეობის აღწერა:**
 - რელიეფი (გეომორფოლოგია);
 - გეოლოგიური აგებულება;
 - სეისმური პირობები;
 - ჰიდროგეოლოგიური პირობები;
 - საინჟინრო-გეოლოგიური პირობების პიკეტური აღწერა (უნდა მოიცავდეს საპროექტო ტერიტორიის სივრცეში არსებული საშიში გეოლოგიური პროცესების აღწერასაც).
- **გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება:**
 - ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე;
 - საშიში გეოლოგიური პროცესების შესაძლო გააქტიურების განსაზღვრა საპროექტო ობიექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის პერიოდში, პრევენციული ღონისძიებების მითითებით;
 - გეოდინამიკურ პროცესებზე დაკვირვების/მონიტორინგის საკითხი;
 - საპროექტო დერეფნის უკიდურეს სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში, №1 ტურბინა-გენერატორის განთავსების უბანი (X-345915, Y-4671512), სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს ინფორმაციით, ხვდება ე.წ. ბოსლევის მეწყრის კონტურში, რომელიც მუდმივ დინამიკაშია და ამის გამო დეფორმირებულია მეწყრულ არეალში გამავალი ცენტრალური საავტომობილო გზის მონაკვეთი. დაგეგმილმა საქმიანობამ შესაძლებელია გამოიწვიოს მეწყრული პროცესების კიდევ უფრო გააქტიურება. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, გზმ-ის ეტაპზე განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდეს აღნიშნული უბნის საინჟინრო-გეოლოგიურ შეფასებაზე და საჭიროების შემთხვევაში განხორციელდეს ტურბინა-გენერატორის განთავსებისათვის შერჩეული სამშენებლო მოედნის ადგილმონაცვლეობა;

4.2. პროექტის ფარგლებში შესასრულებელი სამუშაოების შესახებ ინფორმაცია, კერძოდ:

- სამშენებლო სამუშაოების შესახებ დეტალური ინფორმაცია, შესაბამისი ვადების მითითებით;
- ქარის ტურბინების საყრდენისათვის საჭირო მიწის ფართობის და მოხსნილი გრუნტის შესახებ ინფორმაცია;

- მცენარეული და ნიადაგის საფარის მოხსნის სამუშაოების, გრუნტის სამუშაოების და სარეკულტივაციო სამუშაოების შესახებ დეტალური ინფორმაცია („ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენებისა და რეკულტივაციის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნათა დაცვით);
- მშენებლობის პროცესში წარმოქმნილი ფუჭი ქანების რაოდენობა და მათი მართვის საკითხები; ფუჭი ქანების განთავსების ადგილების (სანაყაროები) მითითება და შესაბამისი საპროექტო დოკუმენტაციის წარმოდგენა. მათ შორის ინფორმაცია სანაყაროს ფართობის, განსათავსებელი გრუნტის მოცულობის შესახებ, GPS კოორდინატების მითითებით;
- გამოყენებული ტექნიკის ჩამონათვალი და რაოდენობა;
- ობიექტების მშენებლობისთვის საჭირო სამშენებლო მასალების მოპოვებისა და სამშენებლო მასალების დამამზადებელი ობიექტების (არსებობის შემთხვევაში) მოწყობის შესახებ ინფორმაცია;

4.3. საგზაო ინფრასტრუქტურის მოწყობის საკითხები:

- ინფორმაცია პროექტის არეალში არსებული გზების შესახებ (shape ფაილები);
- მისასვლელი გზების საჭიროებისა და აღნიშნული გზების მშენებლობასთან დაკავშირებული საკითხები;
- ინფორმაცია ახალი მისასვლელი გზების მოწყობის ან/და არსებული რეაბილიტაციის შესახებ (shape ფაილები);
- ახალი მისასვლელი გზების შესახებ დეტალური ინფორმაცია შესაბამისი პარამეტრებისა და მოწყობის სქემის მითითებით. მათ შორის ინფორმაცია საპროექტო მისასვლელი გზების გეომეტრიული პარამეტრების, გზის საფარისა და განივი კვეთების შესახებ ინფორმაცია, ასევე წყალსარინი არხების, დრენაჟის მილების/კიუვეტების მოწყობის შესახებ ინფორმაცია;
- საპროექტო ტერიტორიაზე დაგეგმილი საგზაო მარშრუტების დეტალური დაზუსტება;
- ინფორმაცია გზების მოწყობის ეტაპზე დამატებითი ასათვისებელი ტერიტორიის შესახებ;
- მისასვლელი გზების მოწყობასთან დაკავშირებული ზემოქმედების საკითხები;

4.4. სამშენებლო ბანაკის განთავსების შესახებ ინფორმაცია, მათ შორის:

- სამშენებლო ბანაკის გენ-გეგმა, შესაბამისი ექსპლიკაციით;
- ინფორმაცია სამშენებლო ბანაკის ფართობის შესახებ;
- მშენებლობის მომსახურებისთვის გათვალისწინებული ინფრასტრუქტურის შესახებ ინფორმაცია;
- სამშენებლო ბანაკისთვის შერჩეული ტერიტორიის აღწერა, shp ფაილების და GPS კოორდინატების მითითებით;
- სამშენებლო ბანაკის წყალმომარაგებისა და ჩამდინარე წყლების მართვის საკითხები;
- სამშენებლო ბანაკზე საწვავის შესანახი რეზერვუარის (არსებობის შემთხვევაში) ტიპისა და ტევადობის შესახებ ინფორმაცია;

4.5. გზშ-ის ანგარიშში, ბიომრავალფეროვნების შეფასების ნაწილში წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- ბიომრავალფეროვნებაზე ჩატარებული სრულფასოვანი კვლევების ანგარიშები ფოტომასალით;
- მოწყობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება საპროექტო რეგიონის ფლორისა და ფაუნის წარმომადგენლებზე, შესაბამისი შემარბილებელი ან/და საკომპენსაციო ღონისძიებების მითითებით;
- საპროექტო ტერიტორიაზე არსებულ მცენარეების, ამასთან ჭრას დაქვემდებარებული ხე-მცენარეების შესახებ ინფორმაცია;
- დაგეგმილი საქმიანობის სპეციფიკის გათვალისწინებით გზშ-ის ანგარიშში აისახოს სათანადო კვლევაზე დაყრდნობით მომზადებული ინფორმაცია, უშუალოდ პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ ფრინველებზე და ხელფრთიანებზე, (განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდეს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით და საქართველოს "წითელ ნუსხით" დაცულ სახეობებზე), მათზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე. ამასთან, წარმოდგენილ იქნას ზემოაღნიშნული კვლევის შედეგები ფოტომასალასთან ერთად;
- პროექტის განთავსების არეალის ალტერნატიული ვარიანტები განხილულ იქნას ბიომრავალფეროვნებაზე (განსაკუთრებით ორნითოფაუნაზე და ხელფრთიანებზე) ზემოქმედების კუთხითაც;
- ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ კომპონენტებზე (განსაკუთრებით ორნითოფაუნაზე, ხელფრთიანებზე) ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა-გრაფიკი;
- გზშ-ის ანგარიშის მონიტორინგის გეგმაში აისახოს ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ კომპონენტებზე (განსაკუთრებით ორნითოფაუნაზე, ხელფრთიანებზე) და დაგეგმილი შემარბილებელი ღონისძიებების ეფექტურობაზე დაკვირვების საკითხი;

5. პროექტის განხორციელების შედეგად გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის:

- წარმოდგენილი უნდა იყოს პროექტის ფარგლებში ატმოსფერულ ჰაერზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება, გაზნევის ანგარიში და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- საპროექტო ობიექტის მოწყობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე ხმაურის გავრცელება და მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით; სხვადასხვა ფაქტორების გათვალისწინებით (ტურბინების რაოდენობა, მანძილი ტურბინებს შორის, არსებული ბუნებრივი ბარიერები და მანძილი უახლოეს რეცეპტორებამდე) საპროექტო ტურბინების ექსპლუატაციით გამოწვეული ხმაურის გავრცელების სიხშირისა და დონის შესახებ დეტალური ინფორმაცია; ამასთან მოცემული უნდა იყოს ხმაურის გავრცელების მოდელირება;
- მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედება ნიადაგის ნაყოფიერ ფენაზე. ამასთან ნიადაგის/გრუნტის დაბინძურების შეფასება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია;

- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედება ზედაპირული წყლის ობიექტზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ბიოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასება მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე;
- ვიზუალურ-ლანდშაფტური ცვლილებით გამოწვეული ზემოქმედების შეფასება;
- შუქ-ჩრდილების ციმციმით გამოწვეული ზემოქმედების შეფასება მიმდებარე ტერიტორიაზე, მოსალოდნელი მოციმციმე ჩრდილების გავლენის მოდელირება;
- ზამთრის პერიოდში ქარის ტურბინებზე ყინულის წარმოქმნით/ყინულის ცვენით გამოწვეული ნეგატიური ზემოქმედების შეფასება, პრევენციული ღონისძიებების მითითებით;
- ელჭექის რისკის შეფასება, მუხამრიდი სიტემის შესახებ ინფორმაცია;
- მშენებლობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე ნარჩენების გავრცელების მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება. ნარჩენების მართვის საკითხები, ნარჩენების მართვის გეგმა;
- არქეოლოგიური, კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებსა და კულტურულ ფასეულობებზე პირდაპირი და არაპირდაპირი ზემოქმედების შეფასება;
- პროექტის განხორციელებით მოსალოდნელი კუმულაციური ზემოქმედების შესახებ ინფორმაცია რეგიონში არსებულ და/ან დაგეგმილ ქარის ტურბინებთან მიმართებაში;
- მნიშვნელოვანია გზმ-ის ანგარიშში დეტალურად იქნეს ასახული პროექტის მოწყობა-ექსპლუატაციით გამოწვეული ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, ასევე ადამიანის ჯანმრთელობასთან, უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- დაზუსტებული მონაცემები ქარის ტურბინების შერჩეული ალტერნატივის საპროექტო დერეფანში მოქცეული კერძო მესაკუთრეების შესახებ;
- დაზუსტებული მონაცემები პროექტის ფარგლებში რამდენი მიწის ნაკვეთი ექცევა უშუალო ზემოქმედების ქვეშ, რა ტიპის ზემოქმედება ვრცელდება აღნიშნულ კერძო საკუთრებებზე და რამდენს მოუწევს ეკონომიკური განსახლება;
- მოწყობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე ზემოქმედება სატრანსპორტო ნაკადებზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების დეტალური გეგმა;
- პროექტის მოწყობა-ექსპლუატაციის ეტაპებისთვის შემუშავებული კონკრეტული სახის შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა-გრაფიკი;
- საპროექტო ობიექტის მოწყობა-ექსპლუატაციის ეტაპებისთვის შემუშავებული გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა, შესაბამისი საკონტროლო წერილების მითითებით;
- გზმ-ს ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები, რეკომენდაციები და საქმიანობის განხორციელების პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;

6. შენიშვნები, რომლებიც გათვალისწინებული უნდა იქნეს გზმ-ის ანგარიშში:

- გზმ-ის ანგარიში შედგენილი უნდა იყოს მოქმედი კანონმდებლობისა და სკოპინგის დასკვნის მოთხოვნების შესაბამისად. გზმ-ის ანგარიშში მოცემული უნდა იყოს სკოპინგის დასკვნით განსაზღვრული თითოეული საკითხის შესახებ შესაბამისი ინფორმაცია;
- სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, პროექტის ფარგლებში დაგეგმილია, ასევე 110კვ ქვესადგურისა და 35 ან 110კვ ეგხ-ის მოწყობა-ექსპლუატაცია. მოცემული გარემოების გათვალისწინებით, გზმ-ის ანგარიში წარმოდგენილი უნდა იქნეს, როგორც „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ II დანართის 3.9 ქვეპუნქტის, ასევე ამავე კოდექსის II დანართის 3.4 ქვეპუნქტის თანახმად;
- სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ქსელთან დამაკავშირებელი ელექტროგადამცემი ხაზის მშენებლობა განხორციელდება ცალკე პროექტად და მომზადდება შესაბამისი გარემოსდაცვითი დოკუმენტაცია. აღსანიშნავია, რომ გარემოზე ზემოქმედების სრულფასოვანი/სრულყოფილი შეფასებისათვის და ეფექტური შემარბილებელი, პრევენციული, საკომპენსაციო ღონისძიებების დასახვა-განხორციელების მიზნით მიზანშეწონილია ქსელთან მიერთების პროექტი წარმოდგენილ იქნეს ზესტაფონის ქარის ელექტროსადგურის პროექტთან ერთად, ერთიანი გზმ-ის ანგარიშის სახით, როგორც ქარის ელექტროსადგურის პროექტის ერთ-ერთი შემადგენელი კომპონენტი. აღნიშნული სახით გზმ-ის ანგარიში წარმოდგენის შემთხვევაში, მოცემული უნდა იყოს ინფორმაცია: საერთო ქსელთან მიერთებისათვის განკუთვნილი საპროექტო ეგხ-ის ძირითადი პარამეტრების, ფიზიკური მახასიათებლების, ტექნიკური გადაწყვეტების (ძაბვა, გაბარიტები, ეგხ-ის ტიპი, სიგრძე და სხვ), ასევე მისი გაყვანით გამოწვეული ზემოქმედების საკითხების და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ დეტალური ინფორმაცია. ამასთან, მოცემული უნდა იყოს კუმულაციური ზემოქმედების შესახებ ინფორმაცია, რეგიონში არსებული ან/და დაგეგმილი ელექტროგადამცემი ხაზების გათვალისწინებით. ზემოაღნიშნულის განუხორციელებლობის შემთხვევაში გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი იქნეს სათანადო დასაბუთება;
- წარმოდგენილი shp-ფაილებით იდენტიფიცირებული მთლიანი 23372967 კვ.მ (2337 ჰა) ფართობიდან „სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების დადგენის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 4 აგვისტოს №299 დადგენილებით დამტკიცებული სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების მიხედვით, 14458408 კვ.მ (1446 ჰა) ფართობი წარმოადგენს სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ სახელმწიფო ტყეს. კერძოდ, ჭიათურის სატყეო უბნის კაცხის სატყეო, კვარტალი NN25,26,27,30; ტყიბულის სატყეო უბნის თერჯოლის სატყეო (ყოფილი საკ. ტყე) და ზესტაფონის სატყეო უბნის ბოსლევის სატყეო კვარტალი NN1-7,11,12,13,20,23. სახელმწიფო ტყის ტერიტორიაზე საქმიანობა ან/და მისი განკარგვა საჭიროებს შეთანხმებას სახელმწიფო ტყის მართვის უფლების მქონე ორგანოსთან, რომელიც თან უნდა ერთვოდეს გზმ-ის ანგარიშს;
- "განსაკუთრებული მნიშვნელობის ობიექტების (გარდა რადიაციული ან ბირთვული ობიექტების მშენებლობისა) მშენებლობის ნებართვის გაცემის წესისა და სანებართვო პირობების შესახებ" საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 31 მაისის №257 დადგენილების 50-ე მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, წარმოდგენილი პროექტით განსაზღვრული სამუშაოები

(ელექტროსადგური 50 მგტ და მეტი) განეკუთვნება **განსაკუთრებული მნიშვნელობის ობიექტებს**. ამასთან, "კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ" საქართველოს კანონის მე-14 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე კარიერის დამუშავებაზე და სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვების, ასევე საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი განსაკუთრებული მნიშვნელობის ობიექტის მშენებლობის შესახებ გადაწყვეტილების მიღება ხდება საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული ორგანო სამინისტროს (აღნიშნული უფლებამოსილება დელეგირებულია სსიპ - საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოზე) დადებითი დასკვნის საფუძველზე (დასკვნის საფუძველია შესაბამისი ტერიტორიის არქეოლოგიური კვლევა, რომლის ჩატარებას უზრუნველყოფს მიწის სამუშაოების განხორციელებით დაინტერესებული პირი). **ზემოაღნიშნული გარემოებიდან გამომდინარე გზშ-ის მომზადების პროცესში უნდა განხორციელდეს სამშენებლო ტერიტორიების არქეოლოგიური კვლევა და შესაბამისი დასკვნის მოსამზადებლად, სააგენტოში წარდგენილი უნდა იქნეს კანონმდებლობით გათვალისწინებული (მუხლი 14, პ.3,4) დოკუმენტაცია კვლევის შედეგების შესახებ, ხოლო სსიპ - საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოს შესაბამისი დასკვნა თან უნდა ერთვოდეს სამინისტროში წარმოსადგენ გზშ-ის ანგარიშს;**

- კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებსა და კულტურულ ფასეულობებზე ზემოქმედების პრევენციის მიზნით გზშ-ის ანგარიშში გათვალისწინებული უნდა იქნეს სამუშაოების მუდმივი ზედამხედველობა და საქმიანობის წარმართვა „კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი მოთხოვნების მიხედვით;
- ზესტაფონის მუნიციპალიტეტში, 50 მგტ სიმძლავრის ქარის ელექტროსადგურის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის საპროექტო ტერიტორია, სსიპ წიაღის ეროვნულ სააგენტოს ცნობით, მოიცავს რკვია II გრანიტის გამოვლინებას და ნაწილობრივ ექვემდებარება წიაღზე დამაგრებას. **ზემოაღნიშნული საკითხის გათვალისწინებით გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს სსიპ წიაღის ეროვნულ სააგენტოსთან შეთანხმების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია;**
- ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სამინისტროს წარმომადგენლის მიერ საქმიანობის განხორციელების ადგილის დათვალიერების შედეგად გამოვლინდა, რომ საპროექტო ტერიტორიას კვეთს ან/და ემთხვევა მიმდებარედ გამავალი მაღალი ძაბვის ელექტროგადამცემი ხაზი. დაგეგმილი საქმიანობის არსებულ ეგზ-სთან თანხვედრის გათვალისწინებით გზშ-ის ანგარიშში მოცემული უნდა იყოს შესაბამისი ტექნიკური გადაწყვეტის შესახებ ინფორმაცია;
- ამასთან, ადგილზე ვიზიტის დროს დადგინდა, რომ საპროექტო არეალის ნაწილი ადგილობრივი მოსახლეობის მიერ გამოყენებულია საძოვრად. ვიზუალური დათვალიერების დროს საპროექტო არეალში დაფიქსირდა მსხვილფეხა შინაური ცხოველები. **ზემოაღნიშნული გარემოების გათვალისწინებით მნიშვნელოვანია, გზშ-ის ანგარიშში განხილული იყოს პროექტის განხორციელებით საძოვრებზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასების საკითხი;**
- დეტალურად უნდა იქნეს ასახული ინფორმაცია უმოქმედობის (ნულოვანი) ალტერნატივის შესახებ, რომელიც გულისხმობს საქმიანობის

განხორციელებლობის შემთხვევაში გარემოს არსებული მდგომარეობის ბუნებრივად განვითარების აღწერას, რომლის შეფასებაც შესაძლებელია არსებული ინფორმაციის გამოყენებით და მეცნიერულ ცოდნაზე დაყრდნობით. გზშ-ის ეტაპზე დეტალურად უნდა იქნეს წარმოდგენილი ინფორმაცია რა სარგებელს ან ზიანს მოიტანს პროექტი და რა აუცილებელი პირობა არსებობს მისი განხორციელებისათვის. ამასთან მოცემული უნდა იყოს გარემოზე შეუქცევი ზემოქმედების შეფასება და მისი აუცილებლობის დასაბუთება, რაც გულისხმობს გარემოზე შეუქცევი ზემოქმედებით გამოწვეული დანაკარგისა და მიღებული სარგებლის ურთიერთშეწონას გარემოსდაცვით, კულტურულ, ეკონომიკურ და სოციალურ ჭრილში;

- სკოპინგის ანგარიშში კანონმდებლობის შესაბამისად მოცემული უნდა იყოს ინფორმაცია დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების ადგილის/არეალის ალტერნატივების შესახებ;
- მნიშვნელოვანია, დეტალური პროექტირების ეტაპზე ტურბინა-გენერატორების რაოდენობის გაზრდის შემთხვევაში, დამატებითი ტურბინების განთავსების ადგილები ექცეოდეს საპროექტო არეალში;
- ინფორმაცია გარემოზე ზემოქმედების შეფასებისას გამოყენებული ლიტერატურისა და მოქმედი ნორმატიული დოკუმენტების შესახებ.

- გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული საკითხების შესაბამისად (ერთიანი ცხრილის სახით).

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში შპს „ზესტაფონის ქარის ელექტროსადგურის“ მიერ წარმოდგენილი, 50 მგვტ სიმძლავრის ქარის ელექტროსადგურის, 110 კვ ძაბვით ქვესადგურის, ქარის ტურბინებისა და ქვესადგურის დამაკავშირებელი მიწისქვეშა ელექტროგადამცემი ხაზების მშენებლობა და ექსპლუატაციის, პროექტზე **სავალდებულოა გზშ-ის ანგარიში მომზადდეს** წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი, შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით.